

Beveiliging 'Deze pijnlijke vergissing is niet goed te praten'

2



Zijn eeuwige zomer is nu pas begonnen

14



Als surffotograaf vloog Ydwer van der Heide van de ene naar de andere tropische bestemming, maar toen kreeg hij een dwarslaesie. In een tentoonstelling kijkt hij terug op zijn werk én zijn toekomst. 'Het avontuur start in mijn rolstoel'



Roofdrukken Surinaamse studenten vonden het boek *Wij Slaven van Suriname* van Anton de Kom in de UB, tikten het over en verspreidden het. De BVD keek met hun mee, blijkt achteraf

6

Kerstverhaal Wytze Mansvelder wint



8



Couppoging Er is een conflict ontstaan binnen de studentenpartij LVS over een mogelijke fusie met partijen ONS en DSP. Tegenstanders zeggen dat zij monddood zijn gemaakt en dreigen te worden geroyeerd. 'Dit is inhumaan'

4



Drag for dummies Docent en dragqueen legt uit: 'Je moet regels aan je laars lappen'

7

Begroting (nog) niet weggestemd

Tijdens een gespannen debat over de universitaire financiën wist het college van bestuur voorlopig te voorkomen dat de universiteitsraad de begroting voor 2024-2028 afkeurt, maar extra overleg is nog nodig.

DOOR VINCENT BONGERS

De universiteitsraad was van plan om tegen de universitaire begroting van de komende jaren te stemmen. Volgens de raad ontbreekt het in de plannen aan visie wat betreft het verminderen van de werkdruk en bleef het onduidelijk of er voldoende maatregelen werden genomen. Verder maakt de raad zich grote zorgen over de negatieve resultaten van faculteiten en het effect hiervan op het onderwijs en onderzoek. 'In tijden van schaarste dienen deze taken geprioriteerd te worden en het minst beïnvloed te worden', schreef de raad aan het college. De raad wil graag een plan van het college waarmee 'bezuïningen op deze taken' kan worden voorkomen. Maandag probeerde het college de raad er alsnog van te overtuigen om met de begroting in te stemmen. 'Het is belangrijk dat we elkaar begrijpen, dus ik heb, en dat doe ik niet vaak, de antwoorden op de vragen van de raad uitgeschreven', zei vice-collegevoorzitter Martijn Ridderbos over de precare situatie waarin het college was beland. 'Ik zal die nu voorlezen.' Hij noemde de dreiging van afkeuring een 'ultiem middel' om het college duidelijk te maken dat de raad 'ontevreden is over de snelheid waarmee we grip krijgen op dit veelkoppige monster werkdruk'. 'Dat raakt ons, want we zijn er elke dag mee bezig.'

Ridderbos vertelde dat hij de raad een overzicht had gestuurd met plannen om de werkdruk te verminderen. Volgens hem waren er ook al successen geboekt. 'Maar de aanpak kost veel menskracht en tijd.' Over de wens van de raad om een aantal taken niet meer uit te voeren, zei hij: 'We zullen een aantal keuzes moeten maken. We hebben organisatieadviesbureau Turner gevraagd om ons te helpen onze processen te optimaliseren.' En: 'We kijken ook meer naar de impact op de werkdruk als we collegebesluiten nemen. Er komt een werkdruktoets.' Volgens de vice-collegevoorzitter is er waarschijnlijk ook nog extra geld beschikbaar, al blijft het 'moeilijk te kwantificeren welke maatregel nou precies tot werkdrukvermindering leidt'. Patrick Klaassen van personeelspartij UB vond dat twijfelachtig. 'De vraag aan het college is vrij simpel', legde hij uit. 'We willen in de begroting zien hoe de werkdruk verminderd wordt. Het college is daarmee al begonnen, maar werk dat nou eens cijfermatig verder uit. Ik kan me niet voorstellen dat er niemand is die dat weet.' Bas Knapp van studentenpartij LSP vond dat het college concreter was dan in eerdere gesprekken. 'Waarom lukt het ons maar niet, en dan bedoel ik ook de raad, om hier een goed gesprek over te hebben? Pas als het moment van instemming als een zwaard van Damocles boven ons hangt, is er een echt inhoudelijke discussie, want dan moeten we wel. Elke keer wordt het op de spits gedreven.' Ridderbos reageerde geprikkeld. 'Ik moet even naar woorden zoeken om hier een antwoord op te geven. Dat beeld herken ik niet. We spreken serieus met de raadscommissie en de raad...' Raadsvoorzitter Pauline Vincenten greep toen in. 'Er wordt niet gezegd dat er niet serieus is gesproken, maar op een of andere manier bereiken we elkaar niet echt. Ik hoop dat dat nu wel lukt.' 'Het werkdrukbeleid wordt niet gevoeld op de werk-

vloer', constateerde Joost Augusteijn van personeelspartij LAG. 'Er zijn keuzes in de begroting gemaakt waaruit blijkt dat werkdruk niet de prioriteit van dit college is.' Er wordt minder bezuinigd op het organisatorisch en beleidspersoneel dan op het wetenschappelijk personeel. 'Daar kunnen andere keuzes worden gemaakt.' Ridderbos bestreed dat. 'Er komt nog veel wetenschappelijk personeel bij, want er zijn nog starters en stimuleringsbeurzen en sectorgeldten die nog niet in de begroting zijn verwerkt.' Ook is de beleidsruimte van het college beperkt, legde hij uit. 'Taken afstoten vraagt verdere uitwerking door de faculteiten. Ook is er regelgeving van buiten de universiteit. Ik zou graag meer risico willen nemen, maar dat mag niet. Als we dat wel doen dan staan de Raad van Toezicht, de Onderwijsinspectie en het ministerie van ocw op de stoep.' Ridderbos legde ook uit dat het college ondanks de slechtere financiële omstandigheden in 2024 een negatief resultaat van 18 miljoen bij de faculteiten toestaat, en zo juist het onderzoek en onderwijs intact laat. 'We komen financieel niet aan de faculteiten en dat geeft ze de tijd om na te denken over maatregelen.' 'Ondanks de door het college genoemde beperkingen, is er nog steeds ruimte', constateerde Augusteijn. 'LAG is bereid om concrete voorstellen te doen. Als het college dat ook doet.' Klaassen vond het echter 'niet fair dat de bal bij ons wordt gelegd'. 'We gaan de vragen die we kunnen beantwoorden, ook beantwoorden', beloofde Ridderbos. 'Als de raad ook met een concrete oplossingsrichting komt, dan moeten we eruit komen. Want het is echt iets groots als dat niet lukt.' De universiteitsraad zou vervolgens stemmen over de begroting, maar koos ervoor om maandag 18 december verder in gesprek te gaan. met het college.

Achtervolging is 'niet goed te praten', COT geeft opdracht voor onderzoek terug

Dat beveiligers demonstrerende studenten en docenten op straat achtervolgen, is een 'zeer pijnlijke vergissing', gaf collegevoorzitter Annetje Ottow toe. Verder is het omstrede onderzoek naar het Wijnhaven-protest door bureau COT gestopt.

DOOR MARK REID

Dat maakte Ottow maandag bekend tijdens de vergadering van de universiteitsraad. Het COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement zou het omstrede optreden van de universitaire beveiliging tijdens en na de pro-Palestina-demonstratie in Wijnhaven op 9 november onderzoeken. De universiteitsraad had kritiek op de keuze voor het COT vanwege het mogelijke gebrek aan onafhankelijkheid van het bureau. Het bureau, dat is opgericht door FGGA-decaan Erwin Muller, werkt op dit moment samen met de universiteit op het gebied van crisismanagement. Universiteitsraadvoorzitter Pauline Vincenten stelde vorige week in een brief aan het college van bestuur al vragen over de onafhankelijkheid van het bureau. Maandag bleek dat het COT de opdracht om de gebeurtenissen in Wijnhaven van 9 november te onder-

zoeken heeft teruggegeven. Volgens Ottow waren er te veel mensen die niet konden of wilden meewerken met het onderzoek, waardoor het voor COT onmogelijk bleek om verder te gaan. Omdat COT nu zelf de opdracht al heeft teruggegeven werd in de raadsvergadering niet verder ingegaan op de mogelijke belangenverstrengeling van het onderzoeksbureau. Wel ging Ottow kort in op de gebeurtenissen van 9 november: 'Als college willen we vooropstellen dat het achtervolgen van studenten en medewerkers buiten gebouwen niet goed te praten is.' Ze noemde het achtervolgen een 'zeer pijnlijke vergissing'. Volgens Ottow is het daarom belangrijk om 'een evaluatie plaats te laten vinden'. Ze benadrukte dat sinds in november de huisregels zijn verruimd er in overleg met de universiteit verschillende teach-ins hebben plaatsgevonden. Raadslid Joost Augusteijn van personeelspartij LAG stelde nog wel vragen bij de aanpak die COT gekozen had. 'De communicatie over het onderzoek wakte de indruk dat het gedrag van de stafleden die bij de demonstratie in Wijnhaven aanwezig waren naast de huisregels zou worden gelegd. Maar het is helemaal niet duidelijk naar welke maatstaven het gedrag van de beveiliging wordt gemeten. Het is goed om helderheid te hebben over de opdracht.'

Patrick Klaassen van UB sloot zich daarbij aan. 'Het is jammer dat COT de opdracht zelf teruggaf om een technische reden en dat dat niet gebeurde na zelfreflectie van het college van bestuur. In het kader van transparantie en sociale veiligheid zou ik wel graag de opdracht willen inzien.' Vice-collegevoorzitter Martijn Ridderbos reageerde: 'Voor ons als college is het belangrijk om het hele feitenrelaas op tafel te krijgen. We moeten nu ophalen wat er bekend is en dat met de raad overleggen. Mocht dat aanleiding voor de raad zijn om meer te willen bespreken, staan we daar open voor.' Het college zegde uiteindelijk toe om de opdracht die aan COT was verstrekt te delen met de raad. Er ontstond enige onduidelijkheid in de vergadering toen raadslid Ebrar Kaya (LVS) vroeg naar het uitblijven van antwoorden op de negentien vragen die zijn partij en DSP hadden gesteld over het beveiligingsoptreden. Ottow reageerde verbaasd: 'Wij verkeren in de veronderstelling dat we niet meer specifiek op vragen in zouden gaan na ons eerdere vooroverleg.' Kaya reageerde daarop door te zeggen dat sommige vragen deels beantwoord waren, maar dat een volledige reactie nodig is voordat de raad en het college op gelijke voet met elkaar in gesprek kunnen gaan. Na enig gesteggel werd afgesproken de rondvragen in de volgende raadsvergadering te bespreken.

Beeldje van Necho II is toch geen nepperd

Het Egyptische grafbeeldje van farao Necho II blijkt toch echt te zijn. De zogeheten oesjabtj werd in 1988 door het Rijksmuseum van Oudheden (RMO) gekocht, maar er ontstonden twijfels over de authenticiteit: een beeldje gemaakt van faience (geglazuurd aardewerk) zou meer moeten wegen. In 2018 was de oesjabtj zelfs te bewonderen in een tentoonstelling over vervalsingen in Duitsland. Recent is het beeldje onderzocht door het Nederlands Edelsteen Laboratorium van Naturalis. Hier werd vastgesteld dat het beeldje wel degelijk is gemaakt van faience. Met deze uitkomst is 'de echtheid van het beeldje van Farao Necho II in ere hersteld', aldus het RMO.



Hoe voetnoten ons hele huis overeind houden (en wetenschap de samenleving)



Het einde van het jaar nadert. Wellicht naderen er tegelijkertijd allerlei andere eindes, zoals dat van de rechtsstaat. Zodra iets immers onderwerp van discussie is, wordt het feitelijk ter discussie gesteld natuurlijk. Geen beter moment dan ook om het over de voetnoot te hebben. Dan is de cirkel ook rond als mijn einde nadert, omdat mijn allereerste Mare-column ook over de voetnoot ging. De voetnoot is een bescheiden ding, vaak weinig meer dan een verwijzing waar de lezer eventueel de informatie kan vinden die noodzakelijk is voor hetgeen in de hoofdttekst wordt beweerd. Als je de voetnoot ergens mee kunt vergelijken is dat met een klein stukje van een fundament waarop de bakstenen voor het te bouwen gebouw worden geplaatst. Een voetnoot is met andere woorden makkelijk over het hoofd te zien en vaak nauwelijks zichtbaar - helemaal als ze als stiefkindjes weggestopt worden als eindnoot of nog erger, als verwijzing tussen haakjes in de tekst (o, gruwel). In de handen van een maestro kan een voetnoot naast deze fundamentele functie nog veel meer doen: Edward Gibbon stond erom bekend in zijn welsprekende voetnoten tegenstanders op bijna achtelozes wijze dodelijk te verwonden. De voetnoot biedt in al zijn bescheidenheid ruimte voor verhaallijnen die de hoofdttekst tegenspreken, die alternatieven aanbieden, wellicht wat minder onderbouwd maar daarom niet minder interessant. Je kunt over het algemeen prima een wetenschappelijke tekst lezen zonder de voetnoten in detail door te nemen (al is dit vanzelfsprekend onoorbaar gedrag). Maar een wetenschappelijke tekst zonder voetnoten is een affront en een contradictie in terminis. Andersom is het wel weer zo dat als een hoofdttekst zou omvallen of onwaar blijkt, datzelfde niet hoeft te gelden voor de geldigheid van de voetnoten. Ondanks de intieme relatie tussen de twee, werkt de afhankelijkheid maar een kant uit - de hoofdttekst is kwalitatief en causatief afhankelijk van de voetnoot, de voetnoot niet van de hoofdttekst. Althans, er moet een hoofdttekst zijn, maar het maakt niet veel uit wat voor soort

hoofdttekst dat is. De tekst leunt op de noot en niet andersom. Dezelfde voetnoot kan onderaan een oneindig aantal hoofdtteksten fungeren. Zo staat de voetnoot op een bepaalde manier ook symbool voor de hele wetenschap, omdat het de empirische (of andersoortige) feitelijke waarheden bevat waarop de samenleving kan bouwen, letterlijk dan wel figuurlijk. Er moet een samenleving zijn, anders heb je ook geen wetenschap, en er moet een

Wetenschappelijke waarheden zijn wat ze zijn, daar doet geen ideologie wat aan

hoofdttekst zijn, want waar hang je anders de voetnoot onder? Maar net zoals de hoofdttekst de voetnoot niet bepaalt (maar er slechts op leunt), zo bepaalt de samenleving de wetenschap ook niet. Wellicht wel de inrichting en financiering ervan, maar wetenschappelijke waarheden zijn waarheden, daar doet geen ideologie wat aan (ondanks geregelde pogingen dit wel te doen overigens). Idealer is de voetnoot dan het anker dat de hoofdttekst stevig verbonden houdt met de wetenschappelijke werkelijkheid, welgevallig of niet. Idealer is de wetenschap dan het anker dat de samenleving stevig verbonden houdt met de wetenschappelijke werkelijkheden die onze levens bepalen, welgevallig of niet. Maar een slecht paper kan uitstekende voetnoten hebben. En een maatschappij rot van alles wat onze lieve heer verboden heeft kan een prijzenwinnende wetenschap bezitten. Maar maar maar. Het is onmogelijk om een goede en dus bruikbare wetenschappelijke verhandeling te schrijven op basis van ondeugdelijke of irrelevante data en feiten en dus voetnoten. Het is evenzeer onmogelijk een gezonde maatschappij te bouwen op een rot fundament van ondeugdelijke wetenschap. Een rotte maatschappij mag zich misschien verheugen in het bezit van een bruikbaar en geavanceerd wetenschapsbedrijf (denk aan de V2-raket van de nazis, de oervorm van zoveel van hedendaagse Noord-Korea's raketten), de vraag is altijd: hoelang nog? Denk daarom na voordat je als samenleving of overheid ingrijpt in je wetenschap. Voetnoten zien er misschien ouderwets, nutteloos en overbodig uit, ze ergeren door hun impliciete kritiek op de hoofdttekst en aanreiken van alternatieve uitleg, ze maken het vervaardigen van een snazzy lay-out altijd weer lastig. Maar denk na voordat je deze olifantenpaadjes naar de waarheid gaat inkorten of zelfs schrappen. Want die bescheiden vermelding onderaan de pagina houdt wel je hele huis overeind.

Remco Breuker is hoogleraar Koreastudies

LVS in last: ‘Er is een coup gepleegd’

Er is ruzie binnen studentenpartij Lijst Vooruitstrevende Studenten (LVS). Aanleiding is een amendement over een mogelijke fusie tussen LVS met de partijen ONS en DSP. Leden die tegen dit plan zijn vinden dat zij monddood worden gemaakt en dreigen te worden geroyeerd.

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK

De sfeer binnen universitaire studentenpartij LVS is ernstig bekoeld sinds enkele raadsleden een amendement hebben ingediend om te fuseren met studentenpartijen ONS en DSP. Dat blijkt uit een brief van tien (oud-)leden in handen van Mare, gesprekken met een erelid, het bestuur, de raad van advies en het presidium (een door de leden gekozen orgaan dat de orde bewaakt tijdens vergaderingen en bekijkt of procedures volgens de regels verlopen).

Uit die gesprekken komt naar voren dat er niet alleen een richtingensrijd lijkt te bestaan over de vraag of de partij wel of niet met andere partijen moet fuseren, maar ook dat partijen fundamenteel anders denken over de te volgen procedures om een onderwerp op de agenda te zetten.

Dat heeft ertoe geleid dat de briefschrijvers en het bestuur overhoop liggen met het presidium en de raad van advies. De briefschrijvers stellen monddood te worden gemaakt, onder meer doordat hen op de Algemene Ledenvergadering (ALV) de toegang is geweigerd. Het presidium en de raad van advies vinden op hun beurt dat de briefschrijvers het vertrouwen van de vereniging hebben geschonden en moeten worden geroyeerd.

Het bestuur, het enige orgaan dat tot roeyement kan overgaan, wil de leden helemaal niet royeren, maar voelt zich door de raad van advies onder druk gezet dit tóch te doen.

Terug naar de brief, die dinsdag door de twee oprichters van LVS naar Mare is gestuurd uit bezorgdheid over de gebeurtenissen van de afgelopen anderhalve week. De brief is ook door hen ondertekend, evenals door acht (oud-)raadsleden en (oud-)bestuursleden.

In die brief, die vorige week donderdagavond al naar het bestuur en het presidium is verzonden, uiten de leden hun bezorgdheid over de gevolgde procedure van een ingediend amendement door drie raadsleden van LVS. Daarin stellen de raadsleden voor om te fuseren met twee andere studentenpartijen: ONS en DSP.

Maar: volgens de briefschrijvers mogen leden helemaal niet het initiatief nemen voor zo'n voorstel. Een erelid en ondertekenaar van de brief licht telefonisch toe: 'We hebben vastgelegd dat voorstellen voor eventuele samenwerking met andere partijen door het bestuur worden gedaan. Dit is zo gekomen omdat er in het verleden vaker voorstellen zijn gedaan om te fuseren en hier hebben we slechte ervaringen mee.' Bovendien zou een dergelijk voorstel niet via een amendement, maar met een motie moeten worden ingediend. 'Een amendement is een aanpassing op een beleidsplan. Dit is dus niet de gepaste vorm', aldus het erelid.

Het presidium en de raad van advies zien dat heel anders. 'Er zijn geen regels die zeggen dat bepaalde onderwerpen niet als amendement mogen worden ingediend', reageert lid van het presidium Gilberto Morishaw. 'Dat staat niet in het reglement van orde en het huishoudelijk reglement.'

'Het staat leden vrij om van alles te agenderen aan de ALV', zegt Ebrar Kaya van de raad van advies. 'Een amendement indienen is een legitieme wijze, ik denk zelfs een van de betere manieren.' Desondanks zette de brief donderdagavond kwaad bloed bij het presidium en de raad van advies. Toen werd hen namelijk duidelijk dat twee van de ondertekenaars, de oprichters, wisten van het amendement over de fusieplannen en daarmee informatie hadden gedeeld die niet bestemd is voor buitenstaanders. Volgens de verenigingsregels is het verboden interne informatie te delen met mensen die geen lid (meer) zijn van de partij.



De Romeinse Ludovisi-sarcofaag, van omstreeks 250-260 AD

'Daarmee is de vertrouwelijkheid geschonden', zegt Morishaw. 'En daarop staat roeyement. Wij hebben de raad van advies, het bestuur en de indieners van het amendement hierover geïnformeerd. Wij kijken naar de regels. Overigens staat roeyement niet gelijk vast: zij worden eerst geschorst en krijgen gewoon nog de kans om in beroep te gaan.' Het presidium sommeerde daarop de raad van advies om in gesprek te gaan met het bestuur. Het bestuur zou vervolgens de leden moeten royeren. Dat gesprek was vorige week vrijdag. Bestuursvoorzitter Lauren van IJll kijkt daar niet goed op terug. 'De raad van advies heeft ons erop gewezen dat er een inbreuk op de vertrouwelijkheid is en dat wij de briefschrijvers moesten royeren. Maar dat mogen wij niet zomaar: we moeten de leden eerst horen en wederhoren en dat wilde ik ook graag. Maar de raad van advies vond dat we hen per direct moesten royeren, zodat ze ook niet meer op de ALV mochten komen. Ze zeiden ook dat wie niet akkoord ging, net zo goed ontslag kon indienen, omdat je dan liet zien niet met je bestuursgenoten te kunnen samenwerken.' Van IJll stelt bovendien dat de raad van advies niet het recht heeft om het bestuur te zeggen wie ze moeten royeren. 'Zij hebben een adviseerende rol en gingen hiermee volledig buiten hun rol.' Tot op heden heeft het bestuur niemand geroyeerd. 'We willen eerst de tijd nemen om onderzoek te doen.' Kaya bevestigt dat de raad van advies alleen maar kan adviseren. 'Maar als de reglementen royering voorschrijven, is het onze taak om het bestuur daarop te wijzen. Overigens hebben wij de expliciete wens uitgedrukt dat het bestuur moet doorgaan met hun functie en niet moet stoppen.' Maar daar bleef het niet bij. Zaterdag, tijdens de ALV waarin de moge-

lijke fusie zou worden besproken, nam het presidium de leiding van het bestuur meteen over en werden de briefschrijvers gesommeerd te vertrekken. 'Om geen stennis te schoppen zijn we toen weggegaan', zegt het erelid. 'We bleven op de gang wachten, omdat er nog gestemd zou worden over onze terugkeer naar de ALV.' Maar de overgebleven leden stemden tegen hun terugkeer. 'Daarna hoorden we gejoel, gelach en muziek', aldus het erelid. 'Dat was erg verneiderend.' Het bestuur bevestigt die lezing. 'De ALV werd door het presidium gekaapt. Iedereen die tegen de fusie was, was weggestuurd door het presidium, iedereen die voor was zat nog in de kamer', vertelt Van IJll. 'Na de stemming over hun mogelijke terugkeer naar de ALV, waar dus tegen werd gestemd, ontstond inderdaad gejuich en gejoel. Dat vond ik heel erg vreemd en inhumana. Er hing een rare sfeer, op z'n zachtst gezegd.' Morishaw van het presidium bevestigt dat zij de briefschrijvers hebben geweigerd bij de ALV. 'Wij bewaken de orde, en als wij zien dat er vertrouwelijkheid is geschonden en diezelfde mensen aanwezig zijn bij de ALV, hebben wij de macht om hiertegen op te treden. Toen we daarna gingen stemmen, stemde een meerderheid tegen hun terugkeer naar de ALV.' Kaya: 'Als het presidium leden verwijderd van de ALV om de orde te waarborgen, hebben ze dat recht.' Morishaw ontkent dat leden na de stemming gingen juichen en joelen. 'Dat is niet waar. We hadden geen leuke tijd ten koste van andere leden. Als er is gelachen, ging dat om iets anders. Wij hebben dit heel serieus genomen.' Een belangrijke vraag die overblijft: waarom zou je leden royeren die

bezorgd zijn over een groot onderwerp als een partijfusie, enkel en alleen omdat zij hierover contact hebben gezocht met de oprichters? 'We voeren binnen de partij al jaren discussies over vertrouwelijkheid', zegt Morishaw. 'De leden hameren erop dat we de regels strikt naleven. We proberen te professionaliseren, en dat betekent dat we hier goed mee willen omgaan. Deze briefschrijvers hebben er bewust voor gekozen om met interne informatie naar de oprichters te gaan, terwijl ze weten dat dat een schending van het vertrouwen is.' Ebrar is het daarmee eens. 'Het is volgens de reglementen niet toegestaan om de inhoud van vertrouwelijke stukken te delen met niet-leden. Zonder de toestemming van de indieners en het presidium is daar geen enkele uitzondering op mogelijk. De consequenties zijn best hevig, omdat vertrouwelijkheid heel belangrijk is. Het presidium is er om de regels te handhaven en ik vind het zeer begrijpelijk als ze die consequenties ook aanhouden.' Als het bestuur het roeyement weigert, kunnen de raad van advies en het presidium daar zelf niets tegen doen, zegt Morishaw. 'Alleen de ALV kan hen dan nog ontslaan uit hun functie.' Bestuursvoorzitter Van IJll is ontstemd over de gang van zaken. 'Een van de leden van de raad van advies roept al jaren te willen fuseren. Er is hier geprobeerd een coup te plegen. Wij willen gewoon een zelfstandige partij blijven, maar al zouden we fuseren: dan moet je dat via de normale procedure doen en niet iedereen die tegenspraak geeft uit de ALV zetten. Wij gaan er alles aan doen om dit op een goede manier op te lossen.' Op de ALV is zaterdag, ondanks de verwijdering van bezorgde leden, nog wel gestemd over de mogelijke fusie met ONS en DSP. Het bestuur mag niet zeggen wat de uitkomst daarvan is.

Rechten speelt voor Sinterklaas: iedereen krijgt geld

Rechten laat de verdeling van de miljoenen aan stimuleringsbeurzen over aan de afdelingen. 'Dit is heel prettig geregeld.'

DOOR VINCENT BONGERS

Demissionair minister Robbert Dijkgraaf van Onderwijs voerde starters- en stimuleringsbeurzen in met als doel: het stimuleren van ongebonden onderzoek en het verlagen van de werk-, competitie- en aanvraagdruk. De startersbeurzen zijn bedoeld voor nieuwe universitair docenten, de stimuleringsbeurzen voor universitair hoofddocenten en hoogleraren die al in dienst zijn.

De faculteit Rechten wilde af van het eindeloos indienen van beursvoorstellen, aangezien dat al op grote schaal moet gebeuren met de startersbeurzen. Het bestuur gaat het geld voor de stimuleringsbeurzen nu overmaken naar de afdelingen.

Per afdeling is het geld gereserveerd in een aparte stimuleringsbeurzen-pot. Het gaat om flinke bedragen. In de begroting van Rechten is voor komend jaar meer dan twee miljoen euro vastgesteld voor de stimuleringsbeurzen. In 2025 gaat het om meer dan 3 miljoen. De jaren daarna om ruim anderhalf miljoen. Het programma loopt tot en met 2030.

'Deze nieuwe regeling geeft wat meer ruimte en flexibiliteit aan de afdelingen', zei Janine Ubink, de interim-portefeuillehouder onderzoek in het rechtenbestuur. 'Zij kunnen dan zelf plannen maken over de besteding van het geld.' De afdelingen kunnen zelf het beste inschatten wanneer ze bepaalde onderzoekers kunnen vrijspelen. Het hangt er namelijk vanaf wie je bijvoorbeeld als vervanging kunt aannemen.'

'Zoals het nu wordt geregeld is heel prettig', reageerde personeelsraadslid Gelinj Molier. 'Het is een beetje het Sinterklaas-idee: iedereen krijgt geld. Om het te kunnen ontvangen hoeven we niet heel veel te doen. We kunnen onze mensen maatwerk bieden.'

'We wilden vooral een regeling die niet alles van tevoren dichttimert', vulde Ubink aan. 'De afdelingen moeten zelf nadenken over hoe ze het beste medewerkers aan onderzoekstijd kunnen helpen: dit is het geld dat je krijgt en gebruik het zo goed mogelijk.' Volgens haar werpt de voorgestelde regeling nog 'vragen op bij afdelingsvoorzitters over wat wel en wat niet mag. Maar we organiseren binnenkort een bijeenkomst met de voorzitters om dat verder te bespreken.'



@WeekbladMare



Openluichtoptreden door Surinaamse studenten in Dordrecht. Archief Christine Harrevelt

Wij waren het eerste vonkje

Toen de leden van de Surinaamse Studenten Unie het boek *Wij Slaven van Suriname* van Anton de Kom in de UB ontdekten, vielen ze steil achterover. Hun gestencilde roofdrukken wakkerden het succes aan. 'Onze ideeën waren al uitgegeven!'

DOOR TAMAR TROS
FOTO JOEP JACOBS

Ik had absoluut geen besef van wat voor impact het zou hebben', zegt Paul Day (83). Hij kwam in 1964 vanuit Suriname naar Nederland om aan de Universiteit Leiden biochemie te studeren en was daarna jarenlang gemeenteraadslid voor de sp. In 1965 werd hij lid van de Surinaamse Studenten Vereniging (SSV) en twee jaar later werd hij de eerste voorzitter van de Surinaamse Studenten Unie (SSU). In deze periode was hij getuige van de herontdekking van het boek *Wij Slaven van Suriname* geschreven door Anton de Kom. Lid Rubia Zschuschen vond het boek in de universiteitsbibliotheek, waarna leden van de SSU het boek zins voor zin overtikten en verspreidden in stenciluitgave. 'We deden dat puur vanuit de overtuiging dat we moesten opkomen tegen onrecht. Door deze vondst hebben we het vonkje aangeleverd dat het vuurtje deed branden.'

In de nieuwe tentoonstelling *Strijden Ga Ik* in Museum de Lakenhal zijn deze roofdrukken te zien, naast muurschilderingen en video's over de oud-leden van de SSU.

Hoe was het om *Wij Slaven van Suriname* te vinden?

'Ik bladerde samen met Zschuschen door het boek en we vielen steil achterover van verbazing dat iemand al onze ideeën al in boekvorm had uitgegeven. Omdat we vonden dat iedereen kennis moest maken met dit gedachtegoed - wat Anton de Kom veel beter voorwoordde dan wij ooit hadden kunnen doen - hebben we dit boek pagina voor pagina overgetypt. En dat verhaal is nu langzaam bekend aan het worden. 'Hij had het over de wrede behandeling van slaven, maar ook over de gevolgen van het kolonialisme en imperialisme. In het boek noemt hij twaalf manieren waarop belangrijke doelen kunnen worden bereikt, zoals gelijke rechten voor vrouwen. In 1934 al! Dit vonden wij fantastisch. 'De "eerste druk", als ik het zo mag noemen, was zo'n vierhonderd exemplaren. Die stenciluitgaves waren in een mum van tijd uitverkocht. Een tweede druk stencils is er nooit gekomen omdat de uitgever er financieel gezien geen brood in zag. Andere studentensteden in Nederland hebben er ook aandacht aan besteed en er is een aantal exemplaren in Suriname terechtgekomen.'

Wat voor invloed had dit boek op de SSV?
'Het was een van de redenen geweest voor de omslag van vereniging tot unie. De SSV was een Leidse gezelligheidsvereniging zoals je die nu ook hebt. Ze hadden wel een verbondenheid met Suriname en andere internationale onderwerpen, maar dat was niet de kern. Onder de groep Surinaamse studenten die in de jaren zestig actief was in Leiden groeide het politieke bewustzijn en de urgentie om daar iets mee te doen. In 1967, twee jaar nadat ik me bij de SSV had aangesloten, werd ik de eerste voorzitter van de SSU. Dit was een unie die zich voornamelijk bezighield met politiek activisme. 'We hielden ons bezig met de strijd tegen het kolonialisme. We stonden voor vrijheid en rechtvaardigheid voor alle arbeiders in Suriname en later ook in de hele wereld. We spraken ons bijvoorbeeld uit tegen de Vietnamoorlog, de Amerikaanse bemoeienis in Cambodja en Laos, en kernwapens. 'We gaven een maandblad uit waarin we onze standpunten in artikelen deelden. We demonstreerden, organiseerden lezingen en discussieavonden. We zijn ook naar jaarcongressen geweest van andere studentenverenigingen in Europa, zoals in Frankrijk en de toenmalige DDR. Ook hadden we contact met studen-

tenbewegingen in Amerika. We waren geabonneerd op hun literatuur en zij ook - voor zover ze dat konden lezen - op die van ons. 'Ik was zelf voornamelijk bezig met politiek cabaret. Ik schreef toneelstukken en liedjes die we opvoerden in de Leidse Stadsgehoorzaal, maar ook in Duitsland en België.'

Leden van de SSU werden in de gaten gehouden door de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD). Wist u dit destijds?

'Toen ik het hoorde, dacht ik: een plus een is twee. Ik had al zo'n vermoeden, maar ik heb er niet direct mee te maken gehad. Waarschijnlijk was ik voor de BVD niet zo'n interessant figuur, omdat ik voornamelijk liedjes en toneelstukken schreef. We gebruikten in ons blad wel zwaardere terminologie, zoals "de verraders" en "de profiteurs" die tot de orde moesten worden geroepen. De mensen die deze harde uitspraken deden zullen hier daarom meer van gemerkt hebben, denk ik.

'De BVD heeft wel een inval gedaan bij studentenhuizen waar onze leden woonden, om te kijken of er verdacht extremistisch materiaal rondslingerde. Dat was naar aanleiding van een of andere tip die ze gekregen hadden.

'Persoonlijk heb ik ervaren dat ik werd weerhouden van het maken van een tentamen in anorganische chemie. Ik kon maar geen afspraak maken, terwijl het bij al mijn medestudenten van een leien dakje ging. Ik denk dat dit komt doordat ik samen met mijn dispuut iets had ontdekt over de chemische faculteit. Wij dachten onweerlegbaar bewijs te hebben dat zij een aandeel hadden in het produceren van de gifstof die werd gebruikt in Vietnam. Die beelden zijn bekend: hele gebieden die ontbladerd zijn en mensen die in de brand staan. Dat ik daartegen heb geprotesteerd is wat mij betreft de reden dat ik geen afspraak kon maken voor dat tentamen. In hoeverre de BVD daar ook een schakel in was, kan je nooit bewijzen.'

Had u door hoeveel effect de acties van de SSU zouden hebben op de toekomst?

'Ik had daar absoluut geen besef van. We deden dat gewoon vanuit volle overtuiging dat we moesten opkomen tegen onrecht. Als ik nu terugkijk op mijn studententijd en de tentoonstelling zie, dan denk ik: we hebben samen wat bereikt. Door deze vondst hebben we het vonkje aangeleverd dat het vuurtje deed branden. En dit is nu tot een grote brand uitgeslagen: Anton de Kom in de Nederlandse canon.'

Strijden Ga Ik, Museum de Lakenhal, t/m 7 juli 2024

Een vrouw met een baard, waarom niet?



In onzekere tijden groeit de weerstand tegen alles wat anders is, zegt universitair docent én dragqueen Looi van Kessel, die een lezing geeft over de relatie tussen kleding en genderexpressie. 'Mensen klampen zich vast aan wat ze kennen. Dat botst.'

DOOR TAMAR TROS

'Kleding is een soort taal en de conventies rond gender kan je vergelijken met grammaticale regels', vertelt Looi van Kessel, universitair docent en voorzitter van het LHBTI+-netwerk van Universiteit Leiden. 'We communiceren met ons uiterlijk welke sociale genderrol we aannemen. Wanneer iemand die regels overtreedt, voelt het alsof diegene een grammaticale fout maakt. We zijn het niet gewend om een man in een jurk te zien, bijvoorbeeld. Dit soort grammaticaregels is arbitrair en er is bevrijding te vinden in het overtreden ervan.' Naast docent en voorzitter verscheen Van Kessel ook als dragqueen Petty Libel op onder andere de Canal Pride Parade van Leiden. Dinsdag geeft hij een lezing 'Kleren maken de "man"' over de

geschiedenis van kleding en de relatie met genderidentiteit en -expressie.

Genderexpressie (hoe iemand zich uit naar de buitenwereld) hoeft niet per se overeen te komen met iemands genderidentiteit. 'Drag is het theater opvoeren van een gender dat niet aansluit bij het gender dat iemand bij de geboorte toegewezen heeft gekregen', legt Van Kessel uit. 'Een cisman die bijvoorbeeld door middel van make-up zichzelf vrouwelijkt, verstoort de natuurlijke link die we leggen tussen iemands kleding en iemands gender. Door die uitvergroting moet het publiek zich afvragen: waarom vinden we make-up typisch vrouwelijk? Drag laat zien dat er geen natuurlijke wet bestaat die bepaalt hoe je je als vrouw of man zou moeten uiten.'

De dragwereld kent veel verschillende genres. Sommige performers streven ernaar om er zo 'echt' mogelijk uit te zien als iemand van het andere geslacht. Anderen, zoals Van Kessel, mixen juist de mannelijkheid en vrouwelijkheid, om zo 'de regels aan de laars te lappen'. 'Mijn drag is geslaagd als je mijn oorspronkelijke gezicht niet meer terug kan herkennen. Ik draag regelmatig mijn baard als onderdeel van mijn drag en verf die mee met de kleur van mijn pruik. Ik draag uitbundige make-up met strakke lijnen die mijn ogen uitvergroot. Make-up is magisch en het is heel interessant dat drag performers daarmee de conventies op hun kop kunnen zetten. Waarom zou een vrouw geen prachtige baard kunnen hebben?'

Van Kessel treedt al ruim acht jaar op als dragqueen en omschrijft het als een 'uit de hand gelopen hobby'. 'Een vriend in een punkband zocht iemand die tijdens hun optreden als Karen Carpenter door het publiek kon rollen. Ik bood me

aan. We hebben onder andere in de Nobel opgetreden. Het is steeds serieuzer geworden en ik heb zelfs leren naaien, zodat ik mijn eigen jurken kan maken.'

Het overtreden van sociale gendernormen roept regelmatig heftige reacties op. Na een radio-interview kreeg Van Kessel online nare opmerkingen te verduren. Ook afgelopen (Paarse) vrijdag leverde een Instagrampost van Universiteit Leiden, waarop hij met twee studenten de progress-vlag hijst, verontwaardigde comments op, zoals: 'Oh my God, why LGBT? There are many more problems that are more meaningful than just social diseases such as LGBT.'

Waar komt die weerstand vandaan? 'Dit hangt vaak samen met economische en sociale onrust in de maatschappij, zoals in de jaren dertig na de beurscrash van 1920 en de opkomst van fascisme in Europa. Een van de eerste dingen die de nazi's deden toen ze aan de macht kwamen in Duitsland was het sluiten van een instituut waar onderzoek naar genderidentiteiten werd gedaan. Hun collectie is in beslag genomen en verbrand. 'Iets soortgelijks gebeurde in de jaren zeventig, na het verlies van de Vietnamoorlog, het Watergate-schandaal, de oliecrisis en de revolutie in Iran. Opnieuw verzetten mensen zich tegen het bestaansrecht van de LHBTI+-gemeenschap, want die tornen aan de hoeksteen van de samenleving.'

'Dit zie je nu ook in Nederland. We hobbelen van crisis naar crisis. Dan gaan mensen zich vastklampen aan wat ze kennen: ik heb een bepaald lichaam, dus ik weet wat mijn sociale rol is en wat ik moet doen in de samenleving. Tegelijkertijd staan er nu steeds meer mensen op die zeggen: ik voel me niet thuis binnen de conventies die we aan ons lichaam koppelen. Die twee bewegingen botsen.'

'We moeten laten zien dat het verruimen van rechten en acceptatie voor de een niet betekent dat een ander rechten moet inleveren. Als ik mij ergens tussen man en vrouw in op het gender-spectrum zou willen plaatsen, zeg ik daarmee niet dat een cisman zich niet compleet man mag voelen of zich niet zo zou mogen uiten.' Ook zijn er radicale feministen die vinden dat drag een vorm van seksisme is. Zij richten zich voornamelijk op dragqueens en claimen dat cismannen vrouwen ridiculiseren vanuit hun geprivilegieerde positie. 'In de ergste gevallen wordt drag vergeleken met verkrachting of *blackface*. Maar het argument wankelt. Het zijn niet de heteroseksuele, witte cismannen die drag als kunstvorm beoefenen, integendeel. Drag kwam op in queer gemeenschappen en voornamelijk gemeenschappen van kleur.'

'Daarnaast missen critici die denken dat vrouwen belachelijk worden gemaakt het doel van drag. Het zijn de attributen en objecten die onze cultuur met vrouwelijkheid associeert - torenhoge stiletto's en make-up - die dragqueens bevragen. Daar is niks inherent vrouwelijks aan. Het is niet zo dat omdat je een bepaald lichaam hebt, je automatisch hakken moet dragen. Heel veel mensen verwarren het idee van vrouw zijn met de sociale conventies rond vrouwelijkheid. Dragqueens willen juist laten zien dat je niet vast hoeft te zitten in een bepaald idee. Zolang je jezelf vrouw voelt, ben je vrouw, ongeacht hoe je uit.'

Looi van Kessel, *Kleren maken de "man"*. Lezing: Studium Generale uit de serie *Bending "gender"*, Lipsius zaal 019, 19 december 19:30, ook te streamen.

Van de jury

'Het verhaal moet iets te maken hebben met oorlog en vrede', luidde de oproep voor de negentiende editie van de Mare-Kooyker-Kerstverhalenwedstrijd. 'Binnen die context mag alles: van het echte slagveld tot innerlijke strijd of loopgraven van de liefde.'

Nou, dat hebben we geweten. Drieëntwintig inzenders trakteerden de jury op alle mogelijke slachtpartijen uit zo'n beetje alle tijdperken: Middeleeuwse brandstapels, moordlustige elfen die de kerstman castrerden (al werd dat verhaal na de deadline alsnog ingetrokken), opgefokte provo's en oplaaierende familievetes na Wilders' verkiezingsoverwinning.

Het gevaar om PTSS op te lopen nam de jury (bestaande uit schrijvers Arjen van Veelen, Christiaan Weijts en Mare-hoofdredacteur Frank Provoost) op de koop toe. Alles voor de literatuur, nietwaar? Het leidde tot de volgende top drie.

In 'Viergestrept flagiolet' krast een – leeeekkk – schelle pieptoon door merg en been. Waar komt het geluid vandaan? Of zit het alleen in het hoofd van de ietwat rancuneuze violist die in tegenstelling tot zijn/haar geliefde niet is toegelaten tot het conservatorium? Filosofiestudent **Lenna Pronk** bouwt de spanning in haar verhaal glorieus op en wint daarmee de derde prijs (en €50 aan boekenbonnen).

'De twinkeling' is een terugblik op een episode waarin de grenzen tussen liefde en vertrouwdheid vervaagden. Dit korte, consistente verhaal heeft precies de juiste stuwung – en verrast. Rechtenstudent **Mathijs de Jong**, wint er de tweede prijs (en €75 aan boekenbonnen) mee.

'De ontheemde' van geschiedenisstudent **Wytze Mansvelder** is een warmbloedig verhaal waarin twee eilandbewoners elkaar ontmoeten en terugdenken aan het Sardinië dat ze ontvluchtten, zonder er werkelijk los van te zijn gekomen. Het valt op doordat het zo zintuigelijk geschreven is, en op subtiele manier allerlei emotionele lagen en sociale thema's aansnijdt rond vertrekken en achterblijven. Tot het einde toe draait het verhaal pirouettes die verrassen. Dit alles maakt dat 'De ontheemde' de welverdiende winnaar is van de eerste prijs.



Hoe kwam je op het idee voor dit verhaal?

Ik had een bijbaantje naast mijn studie Geschiedenis nodig. Tweeënhalf jaar terug trof ik een bordje aan ('Cercasi personale'), liep op goed geluk naar binnen en voor ik het wist was ik de bediening van een Sardijns restaurant binnengerold.

'Een paar weken geleden, nadat de laatste tafels hadden afgerekend, ging een collega rond met een plastic bakje waarin Amaretto-koekjes lagen opgestapeld die zijn moeder had gebakken en had opgestuurd vanuit Sardinië naar Nederland. Dat zette me aan het denken. Het ontroert me hoe (soms hartverscheurend) deze Sardijnen hun leven hier proberen op te bouwen en hoe ze naar elkaar toetrekken. 'Tore is gebaseerd op een denkbeeldig persoon die op een willekeurige middag zomaar binnen zou kunnen komen lopen in het restaurant, op zoek naar werk, naar een toekomst. In bepaalde opzichten is hij nauw verwant aan mijn huidige collega's. Zelf ben ik nog nooit op Sardinië geweest, maar ik ben vertrouwd met het traditionele eten en drinken op de menukaart, de decoratiestukken die aan de binnenmuren gespijkerd zijn – 'Mamuthones'-maskers en handgemaakte wandkleden – en het geschied in de keuken op drukke avonden.'

Schrijf je al lang, en wil je ook echt de literatuur in?

'Voor mijn gevoel kom ik niet pas kijken. Krap twee jaar geleden heb ik mijn eerste korte verhalen uitgekt, op een oude typemachine. Als ik die herlees, besef ik me hoe bekrompen en naïef sommige passages zijn. Ik maak mij verder geen illusies. Wil en kunnen zijn twee verschillende dingen. Ik blijf gestaag proza schrijven, zolang ik me geïnspireerd voel pen en papier ter hand te nemen. Dat is het enige wat telt voor mij.'

Wie zijn je voorbeelden?

'Ik ben gevoelig voor de cynische, nihilistische toonzetting van Céline, de geraffineerde wijze waarop Hermans zijn romanpersonages in het ongeluk stort en de doeltreffendheid van Tsjechov om samenhang te creëren in zijn korte verhalen. Daar kunnen de tranen spontaan van in je ogen schieten. Ik lig vaak dubbel om de Kronkels van Carmiggelt. De gedichten van Vasalis kan ik eindeloos herlezen. Naast geschreven werk inspireert fotografie mij ook, met name Lee Miller en Johan van der Keuken.'

Wat koop je van de €250 aan boekenbonnen?

'Ik sta voor nagenoeg alles open, als het maar geen esoterie betreft.'



De ontheemde

DOOR WYTZE MANSVELDER
ILLUSTRATIE SILAS.NL

Iedere stap vooruit, iedere stap verder van huis, belette hem om ook maar iets af te wijken van de onverschillige uitdrukking op zijn gezicht. Wie hem niet goed kende, zou zeggen dat er een norse, stugge jongeman over straat ging. De aaneenschakeling van zijn donkere wenkbrauwen, verfijnde neus en wangen dulde geen speling, alsof er een masker op zijn hoofd was gelijmd dat er weer af kon worden gepulkt. Maar daaronder zou men een door wanhoop uitgehold lichaam aantreffen, vergaan van de pijn. Tore ging onder een afdakje staan en zette zijn rechthoekige bril af. Hij ritste zijn jas open en met de onderkant van zijn shirt probeerde hij het natgeregen glas schoon te vegen. In plaats daarvan smeerde hij de spetters verder uit en maakte het glas nog waziger dan voorheen. Achter hem werd een deur geopend en er liep een vrouw in een poncho gestoken naar buiten. In haar hand hield ze een lege boodschappentas vast. Toen ze Tore zag, zei ze: 'Het gaat strakjes alleen maar harder plenzen. Waardeloos, hè.' Hij deed of hij het verstaan had wat de vrouw hem had gezegd en glimlachte terug, waar echter niet veel van terecht kwam door de ongemakkelijke wijze waarop hij zijn lippen plooidde. Hij trok zijn mond scheef om zijn rechterhoektand te maskeren die gedeeltelijk was afgebroken.

Tijdens het kauwen op een konijnenbout was een loden hagelsplinter in het glazuur blijven steken. Sinds de verwrongen tip van zijn tong door het kunstmatige gat heen kon bewegen, heeft hij nooit meer *conilla* u *succhittu* gegeten. Nu schaamde hij zich ervoor in welke toestand zijn gebit zich bevond. Hij keek de vrouw na, en toen zij de hoek omsloeg, kwam ook hij onder het afdakje vandaan. Wat doe ik hier eigenlijk, dacht hij bij zichzelf. Alles komt mij vreemd voor. Kon ik maar in een dichtgeritste slaapzak gaan liggen, nadat het stoplicht op groen was gesprongen. Google Maps gaf aan dat hij er bijna was, vier minuten lopen. Alle huizen leken op elkaar. Een drassige massa van half weggerotte kastanjeladeren bedekte de stoep aan weerszijden van de straat. Hier moet het zijn, dacht Tore, en belde aan – RISTORANTE SARDO. Langs de buitenmuur, waar een luchtrooster in gemonteerd was, sijpelden druppels week geworden kalk. Er stond een fiets tegenaan waarvan het zadel wreed was afgerukt, met uitge-

stoken zadelpennen en verbogen wielen die weinig bespaakt waren. Verbaasd deed de restauranthouder open. Om zijn uitgezakte hoofd waren de gefrommelde huidplooiën uit proportie met zijn schedel. 'We gaan pas om vijf uur open. Alle *cinque*, si. Wat? Zeg het nog eens? Een sollicitant? Speciaal uit Cagliari? Je hebt er inderdaad het accent naar. De zon moet daar nog volop schijnen, hoe bruin je bent. Laten we gelijk ter zake komen, treed verder! Toe maar! De nood zal wel hoog zijn. Je naam? Salvatore? Marco, aangenaam. Noem me *tzu*. Wees van harte welkom. Wij, als voormalig eilandbewoners, wij moeten elkaar beschermen, niet?' Marco legde zijn hand op Tore's schouder en begeleidde hem naar binnen. Ze gingen een trap op waarvan de trapreden als om een slakkenhuis gewenteld waren. De stroeve laklaag van de leuning schilferde er vanaf. Kleine meteoorkratertjes waren braak komen te liggen. 'Per toeval kom je precies op het goede moment. De keukenhulp gaat met pensioen, juist terug naar Sardinië. Want daar lijkt het eiland slechts nog voor te kunnen dienen, nietsdoen en oude renhuisvesting. Erg triest. Kinderen krijgen geen gelegenheid om op te groeien. Er valt geen rooie cent te verdienen. Nergens goede scholing. Nergens werkgelegenheid. Je vraagt je af wat jongeren als jij daar nog te zoeken hebben.'

Ze liepen een kamer binnen. Achterin was een raam dat uitkeek op een verlaten speeltuin. Op het bureau lagen ongeordende paperassen. Er stond een leeggedronken kopje koffie, waar een opgerold plastic hoesje shag het oortje van perfordeerde. 'Ook ik ben geperst uit die tube tomatenpuree en heb het eiland dertig jaar geleden noodgedwongen ontvlucht. Maar je ziet, ik heb Sardinië nooit helemaal achter me kunnen laten. Het restaurant bestaat nu al veertien jaar.' Marco bracht zijn hand tegen zijn borstkas en bleef een aantal seconden stil. Toen schrok hij op. 'Zo, Salvatore. En je achternaam was?' Op het paspoort waarmee Tore twee dagen geleden van Sardinië naar Nederland was gevlogen stond Salvatore Orrù geschreven, maar de kring van zijn familie en vrienden die hij achter had gelaten, noemde hem altijd Tottori, Srabadori, Salvatori, of gewoonweg Tore. Iedere keer waarop hij nieuwe mensen leerde kennen (en zijn best deed zelfverzekerd, misschien zelfs wel galant over te komen in gebrekkig Engels of in een zwaar regionaal accent), hen de hand schudde, beleefd knikte, en zich voorstelde als 'Salvatore', werd hij bij het uitspreken van zijn werkelijke naam herinnerd aan het enige moment in zijn leven waarop zijn moeder ervoor had gekozen geen lief koosnaampje te gebruiken. >



> Op die dag, vlak na zijn elfde verjaardag, rende Tore de voordeur uit, de avondschemer in. Hij had op school geleerd hoe de zon opkwam en onderging door de draaiing van de aarde. De juf had het voor de klas voorgedaan met een globe en haar bureaulamp. Telkens bleef de ene helft verduisterd, opgeslokt door de nacht, terwijl de andere helft van de aardbol geel werd belicht. Bij deze demonstratie rees er een vraag op bij Tore; hoelang kan ik de dag rekken door de zon achterna te lopen? Hij woonde dicht aan zee, in een dorpje nabij de hoofdstad. Hij rende smalle, gloeiende paadjes over. Zijn blik gericht naar de

gloeiende streep in de lucht, tot hij zich bevond aan de voet van een steile rots, begroeid met stekelige cactussen en lage struiken die volhingen met mirtebessen. Zijn zicht werd belemmerd. Hij moest er overheen. Al klauterend begaf hij zich omhoog. Hij hoorde hagedisjes wegschieten in de stenen spleten. Eenmaal aan de top gekomen, kon hij landinwaarts de bossen zien uitstrekken, waarvan de grijs gebaste dennen zo'n zoete geur afgaven. Als hij zich omdraaide, zag hij op het heldere ogenblik de verdwaalde lichtjes van enkele bootjes weerspie-

geld in het water. Zijn ogen dreven mee op de rimpelingen die golven werden en fluisterend omsloegen tegen de talloze keien beneden op het strand.

Cicaden krasten, krekels tjirpten. Het werd donker. Uren voelden aan als minuten. Stilzwijgend begreep Tore dat dit de grens was. Verder kon hij niet. Voor hem strekte de zee uit, die hem beangstigde, hem recht aankeek en leek te zeggen: als je wilt weten wat zich achter de horizon bevindt, moet je mij op een dag oversteken.

Geschrokken door dit inzicht keerde Tore terug naar huis. Hij was zo opgegaan in zijn experiment, dat hij zich helemaal niet meer bezig had gehouden met de tijd. Het kostte hem grote moeite de angels van de cactussen te ontwijken.

Bij binnenkomst gilde zijn moeder: 'Salvatore! Dat mag je nooit meer doen, heb je dat begrepen? Iedereen maakte zich zo ongerust waar je gebleven was! Oh, lieveling. Wat heb je toch in vredesnaam in je hoofd gehaald om zomaar weg te lopen?' Tranen vloeiden over haar wangen, ze gaf hem tientallen kusjes op zijn voorhoofd en aaide beschermend over zijn kruin. 'Maar ik zal je toch nooit in de steek laten, mama', fluisterde hij ondertussen. 'Maak je geen zorgen.'

'Orrù, Salvatore Orrù', bracht Tore uit. Hij keek schuld bewust door het raam naar buiten.

Tziu Marco's gezicht verschoot opeens. 'Orrù, Orrù, verrekt, ik heb iemand gekend met die naam... Waar ken ik hem van? Mijn geheugen laat me in de steek. Het zal me later wel te binnen schieten. Kan het geen neefje van je zijn? Iemand die de overtocht ook heeft gemaakt? Nou, goed. Het doet er niet toe. Eigenlijk zijn we allemaal een grote familie, omdat we dezelfde keuze hebben gemaakt en ons op eenzelfde manier schuldig voelen. Zie je, we hebben allemaal gezien dat er geen toekomst is op Sardinië, dat het eiland langzaam afsterft. De achterblijvers voeren een eenzame strijd, die niet gewonnen kan worden.

En iedereen die weggaat, bevestigt dit door hun lot nog eens dubbel te bezegelen. Zo zijn de achterblijvers slachtoffer van onze oversteek, maar zijn wij tegelijkertijd slachtoffer van het eiland. Een wereld vol verliezers.'

Door het raam zocht Tore de zon, die zich ergens aan de hemel moest bevinden, maar onzichtbaar was door een monotoon grauw wolkendek.

'Wat mij betreft mag je morgen al beginnen', zei Marco. Tore bracht een ongemakkelijk lachje uit en schudde hem de hand. <



Nominaal moet normaal worden

Rechten gaat in haar vernieuwde bachelor meer vakken aanbieden die gericht zijn op actuele maatschappelijke vraagstukken en studenten strakker begeleiden. 'Mijn onderwijshart huilt als ik eerstejaars zie lopen met stapels samenvattingen.'

DOOR VINCENT BONGERS
FOTO TACO VAN DER EB

Vanaf volgend collegejaar gaat Rechten de bachelor ingrijpend vernieuwen. Interim vice-decaan en hoogleraar Turnaround Management Jan Adriaanse en Bastiaan Rijpkema, hoogleraar encyclopedie van de rechtswetenschap en voorzitter van de taskforce Kernvisie bachelor, vertellen hoe de rechtenopleidingen toekomstbestendig worden gemaakt en hoe ze studenten sneller en beter willen laten studeren.

Waarom gaat de bachelor op de schop?
Rijpkema: 'De studies moeten meer toekomstgericht worden. Onze alumni komen op allerlei plekken in de maatschappij te werken. Als jurist zit je aan tafel met allerlei experts uit andere sectoren. Om daarop in te spelen willen we die andere perspectieven veel meer binnen de opleidingen halen.'

Adriaanse: 'Deze faculteit is nog erg gericht op de rechtspraktijk, terwijl ook veel van onze juristen niet in de traditionele togaberoepen komen te werken.'

Speelt het ook een rol dat een deel van de studenten te traag studeert?

Adriaanse: 'Zeker. Dat zorgt voor enorm veel extra werkdruk en voor de studenten zelf is het ook niet goed. Als je na vier jaar bachelor nog een grote groep hebt die niet klaar is, dan is dat voor niemand prettig. Als je kijkt naar hoeveel studenten er te lang over hun opleiding doen, dan is er verbetering nodig.'

Het kost de faculteit ook geld als er minder studiepunten worden gehaald.
Adriaanse: 'Dat is zo. Het financieringsmodel moet passen bij een bepaald studietempo. Als dat niet goed meer aansluit, is dat model op termijn onhoudbaar. Maar het belangrijkste is dat we gelukkige studenten hebben en dat de werkdruk van docenten niet te hoog is.'

Rijpkema: 'Een ander punt is dat we in het vijfde semester universiteitsbreed naar een keuzeruimte van dertig punten gaan. Die ruimte hadden we nog niet, want bij Rechten gaat het nu nog om een vrije keuzeruimte van vijftien punten. We moesten dus sowieso gaan schuiven én extra lucht in het programma zien te vinden. Dat hebben we als kans omarmd. 'Met de wetenschappelijk directeurs hebben we ruimte voor vernieuwing te vinden. Daarbij wilden we niet zomaar vakken schrappen. Dat is veel te pijnlijk.'

Maar dat gaat toch gebeuren?

Adriaanse: 'Er zijn vakken die verdwijnen. De kennis, kunde en passie van de docenten hebben we echter op een andere manier verwerkt in een aantal nieuwe vakken.'

Verder komen er twee nieuwe gebonden keuzevakken bij: conflictoplossing en technologie: 'Keuzevakken 2.0' zoals wij ze noemen, waar de aandacht ligt op twee maatschappelijke uitdagingen die belangrijk zijn in het curriculum en waar alle studenten iets van mee moeten krijgen. Die nieuwe vakken kennen ook verschillende varianten. Er komen ook nieuwe minoren vanuit de kracht van onze faculteit, zoals een mensenrechten-minor.'

Niet alle docenten zullen blij zijn met deze veranderingen.

Adriaanse: 'Natuurlijk levert het ook weerstand op. Er zijn ook docenten die het meteen omarmden: wow, dit is een kans om samen te werken met een andere afdeling. Anderen moeten wennen aan het idee, en dat is ook niet erg. Wij en de wetenschappelijk directeurs staan open voor hun zorgen.'

Het gaat niet alleen om nieuwe vakken?

Rijpkema: 'Het is een overkoepelende visie over inhoud, studiesucces en meer interdisciplinair opleiden. Het curriculum moet beter studeerbaar en uitdagender worden. Het onderwijs moet zo intrinsiek motiverend zijn dat studenten willen meedoen. Er komen bijvoorbeeld twee contacturen per week bij. We zijn bezig met het ontwikkelen van zogeheten "integratiegroepen": collegies met een kleine groep studenten, mogelijk vijftien of iets meer, over de samenhang tussen de drie vakken die ze in een blok volgen. In die twee uur kijken de studenten samen met de docent naar wat op ze afkomt. Hoe houd je die drie pannetjes op het vuur? Dat is nog best lastig.'

Hoe gaan jullie ze beter bij de les houden?

Rijpkema: 'Er komen maatregelen om te zorgen dat studenten meer in het studieritme komen. Ze moeten zich onder andere echt gaan richten op hun eerste tentamenkansen. Aan herkansingen worden dan ook scherper voorwaarden gesteld. Een mogelijke maatregel is bijvoorbeeld dat alleen studenten die actief hebben deelgenomen aan het onderwijs mogen herkansen. En bij een herkansing is het cij-

fer maximaal een zes. De precieze details gaan we binnenkort met de faculteitsraad bespreken. We noemen het "veeleisend helpen". We vragen meer van studenten, maar zetten ook een stevige stap in de begeleiding.'

Rechten wil scholieren ook beter informeren over de opleidingen. Hoe pakken jullie dat aan?

Rijpkema: 'Het is een behoorlijk grote operatie om scholieren goed te tonen wat we bieden, zodat ze heel bewust kunnen kiezen voor de smool die Leiden heeft. We zijn bezig met het ontwikkelen van verplichte matching waarin we ook duidelijk maken wat er van studenten wordt gevraagd.'

Wanneer wordt de bachelor nieuwe stijl ingevoerd?

Rijpkema: 'Met het totale pakket starten we in september 2025, dan volgt het hele cohort eerstejaars alles. Al zijn de veranderingen in het curriculum in het tweede en derde jaar, dus deze studenten krijgen in 2026 pas nieuwe vakken. Komend collegejaar willen we al veel maatregelen die de participatie moeten verhogen invoeren. We stellen binnenkort voor welke dat precies gaan zijn.'

Adriaanse: 'De nieuwe bachelor wordt gefinancierd uit de kwaliteitsmiddelen van het ministerie van ocw. We zijn ons bewust van het slechtere financiële weer dat op de universiteit afkomt, dus we zijn heel kritisch op onze uitgaven. We moeten ons niet vertillen en voeren het programma gefaseerd in om de organisatie niet te veel onder druk te zetten.'

Interested in learning a language?

Register for one of our courses!

The Academic Language Centre offers a wide range of practical language courses!



Foreign Languages

- English
- French
- German
- Italian
- Spanish
- Swedish
- Arabic
- Chinese
- Japanese
- Korean
- Persian
- Russian

Dutch

- Dutch courses: once or twice a week
- Dutch Conversation Lessons
- Dutch for German Speakers
- Dutch Intensive and Super Intensive

For more information



Universiteit
Leiden
Academic Language Centre

071 - 527 2332
atcleiden.nl
academisch_talencentrum

Connecting through language

Van brein tot baarmoeder



'A Roman Feast', eind negentiende eeuw door Roberto Bompiani, uit de collectie van The J. Paul Getty Museum

Rijken die hun eten uitkotsen om zo door te kunnen blijven schransen, terwijl armen hun buik slechts konden vullen met brood en pap: lang is gedacht dat dit beeld klopt niet, ontdekte Guido Sala.

DOOR MARCIËLLE VAN DER KRAAN

Hoe is het mogelijk dat tweeduizend jaar geleden een stad van meer dan een miljoen inwoners voorzien kon worden van voedsel? Deze vraag bleef door het hoofd spoken van promovendus Guido Sala, dus hij besloot het zelf uit te zoeken. 'Er was toen nog geen koelkast, natuurlijk.' Om dat te kunnen uitzoeken moest hij eerst weten wat de Romeinen aten. 'Voorheen dachten onderzoekers dat hun dieet vooral uit graan, wijn en olijven bestond', vertelt Sala, die al eerder promoveerde op levensmiddelenfysica in Wageningen en dat nu met zijn passie voor het Romeinse Rijk combineert. 'Dat is echter een geïdealiseerd beeld en geeft een heel beperkte blik op het dieet van de Romeinen.' Voor zijn onderzoek heeft de promovendus gekeken naar literaire bronnen, zoals landbouwhandboeken en kookboeken uit de Oudheid. Verder zijn er nieuwe technieken ontwikkeld waarmee uitwerpselen in de rioolsystemen van Romeinen kunnen worden onderzocht. 'Door die technieken ook op skeletten toe te passen, zagen onderzoekers dat armeren Romeinen ook gewoon vlees en vis aten.' De lagere klasse at vooral brood en graan. 'Er was een aantal

grote bakkerijen en in de keizertijd kon zo'n bakkerij meer dan duizend burgers voorzien van eten, dus kunnen we concluderen dat ook de armeren mensen gebruikmaakten van die bakkerijen. Maar ze aten ook kaas en soms waren producten als pens, worst of orgaanvlees zelfs goedkoper dan brood. Het kan dus heel goed dat die producten ook voor armeren beschikbaar waren. Het hoofd van een schaap was bijvoorbeeld echt een traktatie. Ze gooiden niks weg.' Dat kunnen we ons nu niet bedenken, zegt Sala. 'Waar kun je nu nog ergens varkenstong in Nederland vinden? In Duitsland en Engeland kan dat nog wel. De Romeinen gooiden niets weg. Zelfs het bloed niet; daar werd worst van gemaakt.' Naast armen aten ook slaven beter dan voorheen gedacht werd. 'Je hebt heel veel verschillende soorten slaven in de samenleving. Wat ze aten had te maken met waar ze werkten. Als je een slaaf was van een rijke familie, kreeg je de kliekjes van de avond ervoor en at je dus best wel goed.' Slaven van boeren zouden alleen graan te eten krijgen. 'Daar ging men altijd van uit, maar ik heb gezien dat dat niet klopt. Ze kregen een stukje land op de boerderij voor hun eigen moestuin, mochten zelf dieren houden voor vlees en kaas en ze dronken zelfs een soort wijn. De slaven die het zwaarste werk verrichtten, kregen het meest te eten.' Hoe kan het zo lang onbekend gebleven zijn dat zowel de rijkere als armeren Romeinen zo'n gevarieerd dieet hadden? 'Je ziet een tweedelig beeld in de literatuur over de Romeinse eetcultuur. Aan de ene kant een idealisering van de Romeinen, maar het is meer een soort symbolisch beeld waarin graan, olijfolie en wijn de hoofdrol speelden. Op basis van die bronnen is 'de Romein' gegeneraliseerd. De beschrijvingen komen uit de keizertijd waarin veel mensen de tijd voor de keizertijd idealiseren, waarin onze voorvaders zogenaamd direct uit de natuur aten zonder fratsen.' Die fratsen worden juist in het andere beeld van de Romeinse literatuur benadrukt. 'Daarin worden banketten beschreven waar rijke Romeinen genieten van luxe producten en zo veel eten dat ze moeten kotsen, om vervolgens weer door te kunnen gaan met eten. Je kunt je afvragen in hoeverre die beschrijvingen realistisch zijn, omdat ze vaak geschreven zijn door mensen die kritiek hadden op de banketten. Mijn stelling is dat het niet de dagelijkse gang van zaken was. Zo schrijft de Romeinse politicus en filosoof Cicero dat hij de dag na het banket minder at, om te compenseren voor de excessen van de avond ervoor.' Bij de banketten werden de meest bijzondere gerechten gegeten door de elite. 'Ze aten dingen die voor ons een beetje apart zijn. Ze aten spek, net als wij, maar ze aten ook de baarmoeder van een zeug. Dat was echt een lekkernij. De armen mochten de overgebleven delen van het varken eten.'

De elite at luxe, exotische en dierlijke producten. 'In een beschrijving van een van de banketten staat dat de rijke elite kraanvogeltrongen schranste. Die werden gebruikt in een gerecht dat geliefd werd door keizer Vitellius. In het gerecht zaten verder ook hersenen van pauwen en fazanten en "melk van murenen", wit vloeistof uit de ingewanden van murenen (een vissoort, red.). Zo waren er nog heel veel gekke gerechten.' Vooral importproducten waren alleen beschikbaar voor de rijken. 'Uit Noord-Afrika werden dadels overgebracht, specerijen werden uit Azië geïmporteerd. Er is zelfs bewijs dat een deel van de kruiden uit India kwam. Omdat er geen koelkasten waren, moest vlees snel gegeten worden. Als het al een beetje begon te rotten, werden specerijen gebruikt om de smaak te maskeren.' Er zijn nog recepten te vinden uit de tijd van de Romeinen. 'Het kookboek van Apicius is het enige overgebleven kookboek uit de Oudheid. Het is een receptenverzameling van verschillende periodes. Daarin is een recept te vinden dat in de buurt komt van onze crème brûlée. De Romeinse senator en historicus Cato de Oudere beschreef een recept dat lijkt op onze oliebolletjes. Alleen werd in plaats van eieren en boter, want dat hadden ze amper, hele jonge kaas gebruikt.' Banketten waren bedoeld om banden tussen invloedrijke families te versterken en politieke allianties te vormen. 'In de periode voor de keizertijd, kon je als deel van de elite een bijzondere carrière maken in de politiek. Romeinse politici hadden de meeste macht en het meeste geld.' Maar niet alleen rijke Romeinen namen deel aan de banketten. 'Het kwam niet vaak voor, maar soms werden arme Romeinen wel uitgenodigd voor openbare banketten. Die werden voor het goede doel georganiseerd. Dit werd meer gedaan om in gunst te komen van bepaalde groeperingen.' Nadat de eerste Romeinse keizer alleenheerser over het

Romeinse rijk wordt, vervalt het politieke aspect van de banketten. 'De banketten worden dan een meer culturele aangelegenheid waar naast rijke families ook dichters, filosofen, acteurs en musici worden uitgenodigd.' Filosofen proberen zich te verzetten tegen de excessen van de banketten. 'De Romeinse filosoof Seneca laat zich bijvoorbeeld kritisch uit over de hoeveelheid vlees die bij banketten gegeten wordt. Zelf wordt hij vegetariër om zich tegen dit soort excessen te verzetten. Ook schrijft hij kritisch over de manier waarop de elite neerkijkt op slaven, die overigens ook happen kregen van het banket.' Op basis van verschillende economische klassen, stelde Sala denkbeeldige voedselpakketten samen. Eerdere onderzoekers deden dat ook, maar alleen voor arme en rijke Romeinen. Volgens hem is de verdeling tussen 'arm' en 'rijk' echter te simplistisch. 'In eerdere onderzoeken is geen rekening gehouden met de gevolgen van die voedselpakketten. Zo hadden sommige pakketten echt overdreven hoeveelheden peulvruchten. Als je zoveel peulvruchten zou eten, zou dat ongezond zijn. Ook wordt zeep in die pakketten meegenomen, terwijl dat niet eens bestond in de Romeinse tijd. Vlees werd in de voedselpakketten niet eens genoemd, terwijl dat soms goedkoper was dan olijfolie of wijn.' Het doel van het onderzoek is ook om het beeld van de economie van het Romeinse Rijk uit te dagen. 'Als je uitgaat van een simpel dieet, maak je een grote fout. We hebben weinig data van de economie van het Romeinse Rijk, dus wordt de grootte van de economie uitgedrukt in de hoeveelheid graan die ze per jaar nodig hadden om te overleven. Maar ze aten niet alleen graan, ze aten een grote variëteit aan producten. De Romeinse economie is dus groter dan we ooit hadden gedacht.'

Drie keer Romeins eten: 'Voeg kleine vogels en gekookte hersenen toe'

'Globi' – vergelijkbaar met oliebolletjes. Beschreven door Cato de Oudere.

Meng jonge kaas en spelt in dezelfde verhouding en rol ze in ballen. Giet ruuzel in een hete koperen pan en bak een of twee ballen tegelijk, draai ze regelmatig met twee staven, en haal ze eruit als ze klaar zijn. Bestrijk met honing, bestrooi met maanzaad en serveer.

Gevuld speenvarken met twee soorten vullingen. Beschreven in het kookboek van Apicius.

Maak het biggetje schoon, leeg hem uit de keel en zet de vier poten bij elkaar. Voordat u het goud bakt, opent u het oor onder de huid: vul een ossenblaas met de Terenzio-vulling tot aan de nek waaraan u een vogelbek bevestigd (dit is in feite een spuitzak), waardoor u zoveel mogelijk vulling in het oor laat komen. Bedek met papier en sluit met *fibulae* (een sluitspeld). Maak nog een vulling klaar: vermaal peper, lavas, oregano, een beetje laserwortel en maak nat met garum. Voeg toe: gekookte hersenen, rauwe eieren, gekookt griesmeel, een beetje kookvocht, wat kleine vogels, als u die hebt, wat pijnboompitten, peperkorrels en mix met garum. Vul de big en sluit de opening af met papier. In de oven doen. Na het koken (papier en spiesjes verwijderen), invetten en serveren.

'Roompatina' – vergelijkbaar met crème brûlée. Beschreven in het kookboek van Apicius.

Neem wat melk, afhankelijk van het bakje dat u gebruikt, meng de melk met honing zoals voor een melkroom, voeg vijf eieren toe voor een sextarius (546 ml) en drie voor een hemina (273 ml). Meng het met de melk, filter het in een pan en kook op laag vuur. Als het vorm heeft gekregen, bestrooi met peper en serveer.



MARETJES

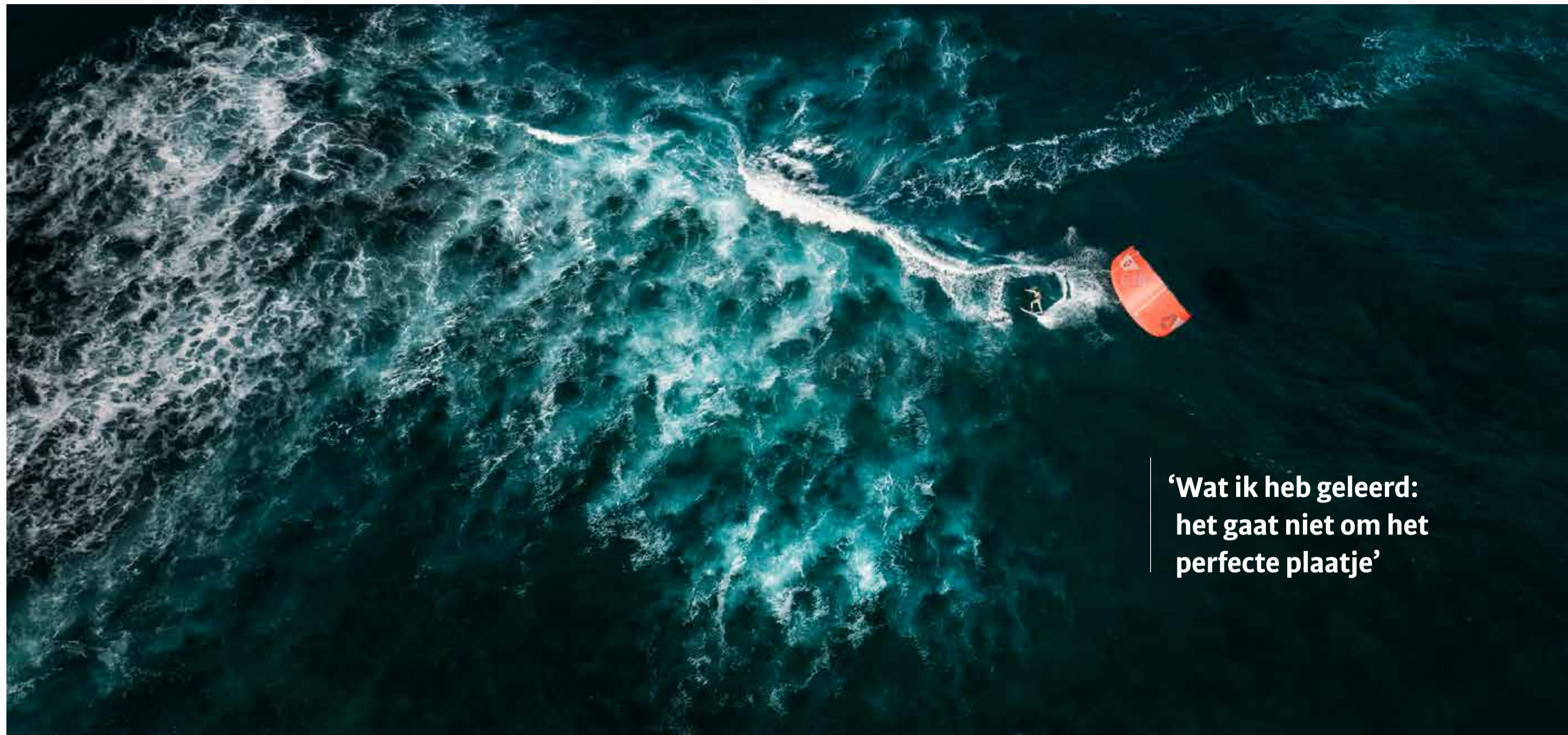
De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leidenuniv.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van €4.500 te boven gaan

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles en huiswerkbegeleiding** op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord, basisonderwijs**, 2 leerlingen. Taal en rekenen. **Voortgezet onderwijs:** *Nederlands, 4 havo. *Grieks, Latijn, wiskunde, brugklas gymnasium. *Wiskunde, 3 mavo. *Wiskunde, biologie, 2 havo-vmbo. **Leiden-Zuid**, *4 leerlingen basisonderwijs, groep 4, 5 en 6. Woordenschat, lezen. *Ook hulp gevraagd bij organisatie van de bijles, één of twee middagen per week. Onderwijswin-

kel Arubapad 2 (Het Gebouw), ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekoomen@owwleiden.nl.

Cursussen Beeldhouwen en Boetseren in Leiden. Zie het actuele aanbod op www.jeroenspijker.nl/ Sculpture and modeling courses in Leiden. **Studenten krijgen 50 euro korting.** See www.jeroenspijker.nl/ for the current offer.

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi-commerciële instanties. De prijs voor een Maretje-extra is €23,- incl. btw voor elke vijftig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet b.v., Wateringweg 129, 2031 EG Haarlem, | +31 (0)23-5714745, info@bureauvanvliet.com



‘Wat ik heb geleerd: het gaat niet om het perfecte plaatje’

In mijn rolstoel begint het avontuur

Aan de eindeloze zomer van kitesurf-fotograaf Ydwer van der Heide kwam abrupt een einde toen hij een dwarslaesie kreeg. In een expositie blijkt hij terug én vooruit. ‘De reward is alleen maar groter.’

DOOR ELSE VAN DER STEEG
FOTO YDWER VAN DER HEIDE

Ik lag met mijn hoofd naar beneden in zee. Het was eigenlijk heel rustig: ik zag de zonnestralen door het water heen komen en hield mijn adem in. Toen hoorde ik die vriendin mijn naam roepen: “Yd!” Ik dacht: oké, ze hebben me gezien.’ Het leven van Ydwer van der Heide was een eindeloze zomer. Als kitesurf-fotograaf vloog hij van de ene tropische bestemming naar de andere. Tot 4 februari 2021, toen hij met een vriendin vriendin ging surfen in Noordwijk, waar hij nog steeds woont met zijn vriendin Marije. Vanuit hun appartement kun je precies een stukje van de zee zien.

‘Het was een mooie dag, zacht weer, lenteachtig, weinig wind, er kwamen heel mooie golfjes binnen. Er was juist die dag een hoop stress weggevallen. Veel fotoshoots werden vanwege corona gecancelled en verschoven, en juist op die dag was er eindelijk een klus gepland: vier dagen later zouden we vertrekken. ‘Ik had een surfboard met hydrofoel eronder. Dat is een vin in de vorm van een vliegtuigvleugel, die zo’n 70 centimeter onder het board uitsteekt. Dat geeft het effect alsof je zweeft boven een golf. Het was vrij ondiep, dus ik voelde dat ik af en toe het zand raakte, maar als je eenmaal op de golf staat, kom je omhoog. Op een gegeven moment ging de vriend naar links op een golf en ik naar rechts. Toen viel ik. Ik raakte met mijn hoofd de bodem en voelde alle kracht uit mijn armen en benen wegvloeien.’ Zijn vrienden en andere omstanders hielpen hem op een surfboard en peddelden hem naar de kant. In het Leids Universitair Medisch Centrum werd hij geopereerd: twee wervels waren in elkaar gedrukt. Dankzij een geslaagde operatie bleef het bij een incomplete dwarslaesie. Van der Heide belandde in een rolstoel.

‘Toen ik in het revalidatiecentrum kwam, was ik vanaf c3 (bovenin de ruggenwervel, red.) verlamd. Ze vroegen me wat ik wilde bereiken en mijn antwoord was gelijk: “Ik wil weer lopen.” Ik wist toen nog niet hoe lang dat proces zou zijn, maar ik ben vanaf één positief geweest.’ Hij ontdekte het kitesurfen in 2003. Een interesse voor fotografie had hij zijn hele leven al. ‘Mijn vader was amateurfotograaf, die had zo’n analoge camera met een goede spiegelreflex waar ik wel eens mee speelde.’ Hij besloot al snel om ook een camera mee te nemen op het water. ‘Terwijl een goede vriend van mij steeds beter werd in trucs, werd ik steeds beter in het fotograferen daarvan. Zo kwamen er steeds meer klussen op mijn pad, eerst in Nederlandse magazines en daarna ook steeds meer internationaal.’ Vandaag is het grijs boven de zee. ‘Ik houd heel erg van regen en kou’, vertelt Van der Heide als hij naar de golven kijkt. ‘Misschien juist omdat mijn leven een permanente zomer was, dat ik het nu meer kan waarderen.’ Hij vloog de hele wereld over, vanaf 2016 als fotograaf voor Red Bull. ‘Het was een enorm hectisch leven. Ik ging naar Australië, Filipijnen, Indonesië, Zuid-Afrika, Madagaskar, Canada, Zuid-Amerika, Noorwegen. Ik denk dat ik twee maanden per jaar thuis was. Soms bracht Marije een tas schone kleren naar Schiphol. Dan sliep ik in een Van der Valk-hotel en vloog ik de dag erna meteen door naar de volgende klus.’ ‘Er waren echt wel momenten dat ik dacht: geniet ik wel van wat ik doe? Dat klinkt misschien gek, want het is natuurlijk een droombaan, maar het was zeker niet altijd makkelijk. Maar ja, daar kwam in 2021 een eind aan.’ Tijdens het revalideren begon hij aan een foto-boek *Unseen*. ‘Ik speelde al langer met dat idee, maar had er nooit de tijd voor. Toevallig benaderde iemand mij met de vraag of ik voor een kitesurfboek oude foto’s kon opzoeken en leveren. Toen begon ik te graven in harde schijven en kwam ik zoveel moois tegen. Ook beelden die nog nooit gebruikt waren. Toen dacht ik: hier moet ik iets mee doen, nu heb ik de tijd. Niemand die iets van me verwacht of verlangd.’ ‘Marije bracht mijn laptop mee en een tas vol harde schijven en zo ben ik vijftien jaar teruggegaan in foto’s. Dat klinkt makkelijk, maar was het helemaal niet want ik kon mijn handen niet gebruiken. Het ging heel moeizaam in het begin. Terwijl ik de selectie uitdunde, merkte ik dat het werk aan de computer steeds beter ging: ik kon steeds langer blijven zitten, ik kon steeds meer zelf doen. Het maken van het boek werd eigenlijk onderdeel van mijn therapie.’ *Unseen* kwam een jaar geleden uit en ligt nu op tafel. De eerste foto is er een van een golf, met palmbomen op de achtergrond. ‘Wat ik heb geleerd bij het samenstellen: het gaat niet altijd om het perfecte plaatje. Dat is bonus. Deze foto

is absoluut niet het perfecte plaatje. ‘Een bekende quote van mij was: *one more*. En dat betekende niet, nog een keertje. Dat betekende nog een keer tot het perfect was, of tot je erachter kwam dat de eerste foto eigenlijk de beste was. Ik was ook wel iemand van: juist waar het te lastig werd voor mensen, daar begon het voor mij. Daardoor krijg je wat extra’s in de fotografie: ik denk dat dat er wel vanaf straalt.’ Het levert spectaculaire beelden op, zo scherp dat je de waterdruppels kan tellen. Van der Heide: ‘Ik maak nu ook weer foto’s, maar zo perfect lukt niet meer. In het begin was dat moeilijk, maar ik heb me er vrij snel bij neergelegd en ook ontdekt dat het niet altijd perfect hoeft te zijn. ‘Ik ben me gaan afvragen: waarom fotografeer ik? En dat is helemaal niet om het eindresultaat. Het gaat om het proces. Als ik terugkijk naar die foto’s gaat het mij erom dat ik op dat moment in die zandstorm stond of dat ik die golven door moest duiken, dát was waarom ik fotografeerde. Dat realiseer ik me nu pas.’

Na het fotoboek is er nu ook een expositie. Vanaf vandaag is *My Odyssey: Shaped by the Wind* te zien in Kunsthuys Leiden. ‘Het volgt echt het verhaal van mijn leven en mijn relatie met het water. We werken nu ook aan een minidocumentaire waar ik weer op een surfboard het water in ga.’ Van der Heide blijft onverminderd trainen. Hij deed vorig jaar mee aan de Red Bull Wings for Life World Run waarbij hij een stukje liep achter een rollator. Hij is volledig rolstoelafhankelijk, waarbij hij steeds meer kracht ontwikkelt in zijn armen en langere afstanden kan afleggen. Ook is hij begonnen met zit-skiën en hij heeft dus alweer op een surfboard gelegen. ‘Ik probeer nog steeds de uitdaging en het avontuur te zoeken, je moet het alleen in perspectief zien. Dat is het enige wat veranderd is: de reward is nog steeds hetzelfde, misschien alleen maar groter. Al rol ik beneden in mijn rolstoel de deur uit, daar begint het avontuur. Ik weet nog de eerste keer dat ik mijn sok aantrok, dat ik mijn ergotherapeut een high five gaf. Dat deed ik vroeger altijd als ik het water uitkwam, maar nu voelt dat als een overwinning.’

Ydwer van der Heide, *My Odyssey: Shaped by the Wind*, 15 - 27 december, Kunsthuys Leiden

Speciaal voor de Universiteit Leiden



Wij zijn de zorgverzekeraar voor de Universiteit Leiden!

Jij én je gezinsleden profiteren van:

- Korting op je aanvullende verzekering
- Extra korting bij vrijwillig eigen risico
- Uniek: deel je tandartsvergoeding met je partner
- Speciaal voor jou als werknemer: ruime vergoedingen zonder extra kosten voor o.a. tandarts en fysiotherapie



Bekijk ons ruime aanbod verzekeringen en alle voordelen op zorgzekerheid.nl/universiteit leiden

Overstappen kan tot en met 31 december 2023.



COLOFON

Mare: Rapenburg 38, 2311 EX Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl
Website mareonline.nl
Twitter @weekbladmare
Mastodon @weekbladmare@mastodon.online
Bluesky @mareonline.nl
Instagram @weekbladmare
Facebook: Leids Universitair Weekblad Mare
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 10.000

Hoofredactie: Frank Provoost
frank.provoost@mare.leidenuniv.nl

Redactie: Vincent Bongers
vbongers@mare.leidenuniv.nl
Else van der Steeg
e.h.van.der.steeg@mare.leidenuniv.nl
Marcielle van der Kraan
m.w.s.van.der.kraan@mare.leidenuniv.nl
Sebastiaan van Loosbroek
s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl
Mark Reid
m.a.reid@mare.leidenuniv.nl
Tamar Tros (stagiair)

Medewerkers: Romy van den Akker | Emiel Beinema | Lente van den Berg | Remco Breuker | Josette Daemen | Lorenzo Gerritsen | Omar Ghaly | Olaf Leeuwis | Maia de Quay

Art direction en vormgeving:
Marcel van den Berg,
joostmarcellis.nl

Fotografie: Taco van der Eb |
Marc de Haan

Illustraties: Bas van der Schot |
Bandirah | Silas.nl

Drukwerk: Rodi Rotatiedruk,
Broek op Langedijk

Advertenties: Bureau van Vliet b.v.
Wateringweg 129, 2031 EG Haarlem
Telefoon 023 - 571 47 45 |
E-mail sales@bureauvanvliet.com
<https://bureauvanvliet.com/advertentie/>
Weekblad

Redactieraad: Kutsal Yesilkagit (voorzitter)
| Frank Israel (vice-voorzitter) |
Alexander Pleijter (secretaris) | Willem van der Does | Annemarie Drahmann | Nour Elidin Emara | Rosanne Hertzberger | Zoë van Litsenburg | Frank Rensen | Marten Jesse Pot | Hermelijn Smits



Wel of niet promoveren? Luister naar onze PhD-podcast!





‘Mensen op de kast jagen is mijn ding’

DOOR EMIEL BEINEMA
FOTO MARC DE HAAN

Huis: ‘Rap L’
Kamer: 20m²
Huur: €550
Bewoners: 9

Een huis aan het Rapenburg met maar negen bewoners?

‘Ja, en we hebben geen fusie. We zetten allemaal onze kamerdeur open en dan kan iedereen die daar zin in heeft op mijn bank komen chillen; de kamers beneden zijn een beetje de woonkamers van het huis. Vaak appt een huisgenoot ’s avonds en dan kijken we hier een film, doen we een spelletje of maken we plannen om ergens heen te gaan. Het is leuk dat je elkaar wat beter leert kennen dan wanneer je met 25 man woont.’

Hebben jullie hier veel tradities?

‘Die hebben we zeker. Een paar klasiekers: elk jaar een *tour des chambres*, een huis-datediner, een oud-huisgenotenborrel, Leidens ontzet, natuurlijk. Ik heb hier laatst ook mijn verjaardag groots gevierd, met twee disco’s. Hier had ik een grote beerpong-kamer van gemaakt en de keuken heb ik omgebouwd tot disco.’

‘Met oudjaar hebben we een oliebolborrel. Die heb ik nog niet mee mogen maken, maar er komen heel veel mensen. Mijn huisgenoot bakt dan samen met zijn vriendin alle oliebolletjes. Hij heeft gelukkig nog niet gevraagd of ik kan helpen, want dat kost echt bakken met tijd, lijkt me.’

‘We hebben nog niet echt een kerstplanning, maar we hebben wel net Sinterklaas gevierd. Dit was mijn eerste keer, dus ik ben redelijk soft gegaan op iedereen. Zelf ben ik hard aangepakt: de huisgenoot met het minste filter moest voor mij een gedicht schrijven. Die heeft al het slechte dat ik ooit heb gedaan erbij gepakt.’

Heb je daar nog goede voornemens uit gehaald?

‘Minder aan mijn huisgeno... Nee, niet minder aan mijn huisgenoten vertellen. Maar ik was wel verbaasd over hoeveel ze wisten. Nee, ik kan me wel voornemen me beter te gedragen, maar dat gaat toch niet gebeuren.’

Hier en daar liggen Ip’s. Wat luister je zoal?

‘Met muziek ben ik altijd wel bezig: soul, hiphop, rock’n-roll... Het blijft wel bij luisteren. Vroeger ging ik met mijn jongens blowen en zelf een beetje aankloten, maar dat was meer voor de gein. ‘Mijn vader had ook altijd veel platen, die heeft mijn broer allemaal gekregen. Daar ben ik een beetje jaloers op, maar er zat ook veel troep tussen: allemaal ouwelullenmuziek. Ik vind het vooral leuk om de platen die ik echt hard vind zelf te hebben. Mijn favorieten zijn twee platen van Kanye West. Ik kan er ook erg om lachen als mensen zich helemaal opwinden over wat hij zegt.’

Houd je zelf ook van provoceren?

‘Mensen op de kast jagen is een beetje mijn ding. De een vindt dat wat leuker dan de ander. Ik heb er nooit ruzie door gekregen, maar anderen wel met mij: een huisgenoot die een keer huilend naar de kamer is gegaan, bijvoorbeeld, echt om niks. Maar dat is nooit langdurig. Dan moet ik daarna even sorry zeggen en is het weer goed.’

COLUMN | OMAR GHALY

De taalverloedering van mijn medestudenten is potsierlijk

Ilja Leonard Pfeijffer luidde in Leiden de noodklok tijdens zijn Huizinga-lezing. ‘Onze moedertaal en kwaliteit van onderwijs worden geofferd op het altaar van geldelijk gewin’, sprak de grote schrijver. Daarmee bedoelt hij dat door zwaar in te zetten op internationale studenten en colleges in het Engels aan te bieden – twee dingen die overigens niet hetzelfde zijn – de universiteit onze moedertaal heeft verkwanseld. En het is juist die moedertaal waar ik het met u over wil hebben. De altaren van geldelijk gewin laat ik even voor rekening van Pfeijffer. Om te beginnen heeft hij natuurlijk een punt. Met het Nederlands is het droevig gesteld, ook op de universiteit. Als we kijken naar de aanwas voor de komende jaren hoeven we weinig hoop te koes-

teren. De scholieren van nu doen het nog slechter op het gebied van taalbeheersing dan een aantal jaar geleden.

Ook om mij heen zie ik onze taal steeds verder verloederen. Mijn medestudenten, overigens vaak dezelfde mensen die ‘no internationals’ boven hun hospiteerberichten zetten, gebruiken aan de lopende band anglicismen zonder het zelf door te hebben. Het neemt onderhand potsierlijke vormen aan. Zo vertelde iemand mij laatst zonder blikken of blozen dat hij mij apprecieerde. Wat is er mis met ‘waarderen’?

Anglicismen vieren al helemaal hoogtij als het gaat om het politieke discours. Aangezien mijn generatie een flink deel van haar meningen importeert uit progressieve campussen in de Verenigde Staten, kiezen wij steeds vaker woorden die lijken op het

Engels dat we in onze Instagram- en TikTokfeeds voorbij zien komen. Zo vinden wij niet dat jongeren beter vertegenwoordigd moeten worden in de politiek, nee, er moet een betere representatie komen.

En tuurlijk, we snappen wat er bedoeld wordt, zeker. En ik heb ook niets tegen leen-

woorden *an sich*. Ik maak mij zorgen om het idee dat wij met zijn allen steeds minder zorg besteden aan onze taal. Dat je in een gesprek of in een essay niet op zoek gaat naar het beste woord, maar een woord dat de lading een beetje dekt.

Het taaloket van Onze Taal slaat de spijker op zijn kop wanneer het anglicismen ‘luie vertalingen’ noemt. Het is taalluiheid.

Het moge evident zijn dat het een groot verlies is wanneer je niet meer de fijnzinnige nuances van je eigen taal kunt opmerken. Als we allemaal aansluiten bij de mondiale eenheidsworst van het Engels zonder dat Engels nou echt goed te spreken. Dan dringt zich de vraag op: hoe zorgen we er dan voor dat wij onze moedertaal beschermen? Het antwoord is niet, zoals Ilja Leonard Pfeijffer denkt, om het Engels af te schaffen op onze universiteiten. Dat zou onze universiteit alleen maar hopeeloos provinciaal maken. Toch denk ik dat mijn antwoord de heer Pfeijffer kan bekoren. Studenten moeten weer lezen, en veel ook. Lezen in de breedste zin van het woord: van kranten tot weekbladen met stukjes van meer dan vijfhonderd woorden per keer, en het allerbelangrijkste: romans. En dan mogen ze van mij zelfs beginnen met het dit jaar uitgekomen *Alkibiades*.

Omar Ghalay is student Egyptologie

‘Mensen die “no internationals” boven hospiteerberichten zetten, gebruiken anglicismen zonder het zelf door te hebben’

